GEORGE BARIŢIU – REFLECTIONS UPON THE HOME INDUSTRY REFLECTED IN THE *TRANSILVANIA* MAGAZINE

Gherghina BODA
The Museum of Dacian and Roman Civilization, Deva

Abstract: The dramatic political situation of the Romanians in Transylvania, especially after the year 1867, imposed on them finding new ways and means to promote the national values. One of these ways was impelling the development of the household industry, therefore of the Romanian national costume. The articles published in Transylvania magazine, the press corps of ASTRA written by George Bariţiu, insisted on the necessity of maintaining this industry within the context of the major economy. Through this, they are preserved both the pure Romanian values and the national consciousness. Preserving the national identity is connected to the developing and the promoting of the household industry.

Keywords: economy, household industry, Romanians from Transylvania, women ,national costume, national identity.

Personalitate marcantă a secolului al XIX-lea, George Bariţiu s-a impus în conştiinţa colectivă a vremii sale prin ideile sale novatoare şi progresiste în cadrul istoriei, politicii, economiei, folclorului, filologiei, lingvisticii, literaturii, culturii, pedagogiei[1], chiar şi muzeografiei[2]. În cei 60 de ani de activitate a scris sute de articole şi studii în care şi-a expus ideile, opera sa ziaristică şi ştiinţifică formând o arhivă uriaşă, adevărată radiografie e epocii.

Concepţiile sale economice sunt dominate de ideile liberalismului lui Adam Smith şi Fr. Liszt, fapt relevat de soluţiile oferite economiei româneşti, soluţii de ordin practic care urmăreau satisfacerea necesităţilor proprii şi impunerea elementului românesc, atât în agricultură, cât şi în industrie, comerţ, transporturi, comunicaţii, finanţe, atât în Transilvania, cât şi în Principatele Române, pe care Bariţiu le vedea indisolubil legate[3].

Dezvoltarea micii industrii de casă este percepută ca parte a marii industrii, dar a celei româneşti şi nu a celei străine care domina viaţa economică din Transilvania.

Avântul deosebit al economiei în general şi al industriei în mod special din secolul al XIX-lea, a ridicat probleme atât de natură materială, cât şi morală industriei de casă româneşti. Conjunctura politică nefavorabilă românilor din Transilvania a avut repercusiuni şi în plan economic. Pentru români accesul în clasa marilor industriaşi era dificil şi restrictiv deoarece românii, în marea lor majoritate, nu aveau putere financiară şi nici o legislaţie permisivă, ceea ce îi împiedica să obţină putere economică pe piaţă. De aceea, românii din clasa de mijloc, avându-i ca purtători de cuvânt pe intelectuali, şi-au îndreptat atenţia şi energia spre domenii care le permiteau exprimarea identităţii naţionale fără prea multe restricţii. Unul dintre acestea a fost mica industrie de casă, specifică cu predilecţie mediului rural.

Istoria ne arată rolul deosebit de important al acestei industrii casnice, atât pentru familia, cât şi pentru naţiunea română. Timp de sute de ani ţăranul român şi-a satisfăcut necesităţile cotidiene prin produsele realizate în casă. Atât îmbrăcămintea, cât şi obiectele casnice erau rodul muncii în gospodărie.

[1] Vasile Netea, „George Bariţiu. Viaţa şi opera”, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1966, p. 16
[2] Gherghina Boda, „G. Bariţ – precursor al muzeografiei româneşti din Transilvania”, în *Anuarul Institutului de Istorie „G. Bariţ” Cluj-Napoca*, nr. XLIV/2005, p. 213-221.
[3] Vasile Netea, *op. cit.*, p. 149.

BDD-A22031 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:47:45 UTC)

Conştienţi de importanţa menţinerii tradiţiilor într-o perioadă în care naţiunea română era tolerată în propria ţară şi exclusă de la aproape toate drepturile de care se bucurau celelalte naţionalităţi din cadrul Imperiului Habsburgic apoi, după 1867, Austro-Ungar, intelectualii români au încearcat să conştientizeze populaţia românească de averea imensă pe care o aveau la îndemână, şi anume mica industrie de casă. George Bariţiu, unul dintre cei mai aprigi susţinători ai industriei de casă şi ai portului naţional românesc, spunea că „industria domestică la români pe atâta pe cât o au, este ereditatea lor milenară, transpusă prin toate generaţiile" iar capitalul acesteia este capitalul braţelor[4].

Conştient de importanţa micii industrii de casă pentru poporul român, atât din punct de vedere economic, cât şi naţional, George Bariţiu, şi prin intermediul articolelor apărute în revista *Transilvania*, încearcă să demonstreze avantajele enorme pe care le-ar avea aceasta pentru fiecare individ în parte, dar şi pentru avuţia naţională. El încearcă să demonstreze avantajele practicării acestor meşteşuguri de casă făcând calcule simple pe înţelesul tuturor, încercând astfel să-i mobilizeze şi să-i motiveze pe români să nu renunţe la această zestre ancestrală primită şi transmisă din generaţie în generaţie.

În această microproducţie familială, Bariţiu încearcă să releve atât locul bărbatului, cât şi al femeii. Aceasta din urmă însă are un loc de cinste în transmiterea şi menţinerea tradiţiilor casnice milenare. Femeia, asemenea zeiţelor antice, este înnobilată cu toate virtuţile casnice pe care are datoria sacră de a le transmite mai departe fiicelor. În zilele lungi de iarnă, când muncile agricole sunt stopate, femeii îi revine sarcina de a satisface necesităţile casei. Ea, împreună cu fiicele familiei, trebuie să ţină fusul ca să toarcă lâna, inul sau cânepa, să ţească pânza necesară îmbrăcămintei, cearceafurilor, feţelor de masă, merindarilor, să ţească covoarele, cătrinţele, desagii, sumanele şi multe altele cerute de traiul de zi cu zi. Apoi, cu geniul ei artistic, să împodobească toate acestea cu cusături meşteşugite, atât de fine şi de elaborate încât, văzându-i mâinile bătătorite de munca aspră din gospodărie, nu ai crede că pot mânui minusculul ac cu atâta gingăşie şi delicateţe.

În demersul său demonstrativ, George Bariţiu face o distincţie netă între popoarele agricole şi popoarele cu industria mare dezvoltată. El dă exemplu ţara noastră, o parte a Panoniei sau Imperiul Otoman, state eminamente agricole, în care marea industrie nu are mari şanse de reuşită din lipsa capitalului financiar. Chiar dacă aceste ţări erau bogate în materii prime, animale, cereale, vinuri şi multe altele, lipsa banilor lichizi constituia un impediment în calea deschiderii de fabrici sau manufacturi mari care să producă mult şi divers.

Mica industrie de casă este caracteristică tuturor popoarelor încă din antichitate, omul având privilegiul natural de a-şi folosi mintea şi braţele în procesul muncii, reuşind să producă lucruri care să-i satisfacă necesităţile de viaţă. Apariţia ştiinţei şi utilizarea acesteia în procesul muncii, alături de marele capital, a dus la apariţia şi dezvoltarea marii industrii, de acum un concurent al micii industrii de casă.

După Bariţiu, apariţia marii industrii străine în Transilvania a fost percepută ca un real pericol pentru mica industrie de casă românească deoarece produsele fabricate erau mult mai atractive din punct de vedere estetic, mai facil de procurat şi mai ieftine. Pătrunderea acestor produse de fabrică şi în lumea satelor era considerată un flagel care urma să ducă la falimentul industriei de casă româneşti, îndemnând ţăranul la lux şi lenevie.

Bariţiu consideră industria de fabrică o mare devoratoare de materii prime, multe dintre acestea fiind produse de ţărani (cânepă, in, lemn de lucru de diverse esenţe, piatră, var, papură, cărămidă etc.). Dezvoltarea marii industrii ar atrage după sine împuţinarea resurselor materiale rămase la dispoziţia ţăranilor, ceea ce ar avea în timp consecinţe negative asupra micii industrii de casă, deşi, pe de altă parte, ar avea un efect benefic pentru mulţi români

[4] George Bariţiu, „Idei fugitive despre industria de casă şi industria mică", în rev. *Transilvania*, nr. 19/1 oct. 1877, p. 226.

BDD-A22031 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:47:45 UTC)

săraci care, intrând în rândul muncitorilor salariaţi din fabrici, şi-ar putea asigura astfel traiul lui şi al familiei[5]. Însă George Bariţiu consideră că acest fapt nu ar trebui să se reflecte negativ în activitatea ţăranului român deoarece munca agricolă şi clima ţării noastre îi lasă mult timp liber, cam 100 de zile pe an dacă se adună duminicile şi sărbătorile. Acestea sunt zile fără ocupaţie, timp liber pe care îl poate folosi confecţionând ceea ce ştie din moşi strămoşi. Românului îi lipseşte însă iniţiativa şi educaţia de a-şi ocupa mereu timpul cu ceva util, de a ştii să-şi folosească cu cea mai mare eficienţă capitalul braţelor şi timpul. Bariţiu îi dă de exemplu pe englezi pentru care timpul înseamnă bani şi care ar trebui să ne servească de exemplu[6]. El îndeamnă tinerii la învăţarea meseriilor care le-ar aduce mai multe câştiguri, cum ar fi confecţionarea uneltelor şi obiectelor gospodăreşti, a plăpumilor, încălţămintei şi a multor altor lucruri pe care le cumpără de la oraşe sau de la meseriaşii saşi sau unguri. Tineretul trebuie îndrumat spre meserii care să satisfacă necesităţile cotidiene şi care să le ridice statutul social, meserii practicate până atunci de alte etnii din Transilvania.

Bariţiu remarcă faptul că unii români consideră că preţul acestor obiecte confecţionate în gospodărie este destul de mic, ceea ce ar face nerentabilă producerea şi comercializarea lor, dar el le demonstrează printr-un calcul simplu că dacă un individ ar lucra în cele 100 de zile numai obiecte în valoare de 20 crăiţari, tot ar câştiga câte 20 de florini în acea perioadă liberă, iar dacă ar fi ajutat şi de un fiu, câştigul ar ajunge la 40 florini, ceea ce ar fi un capital serios pentru o familie săracă[7]. Zilele şi orele pierdute fără pic de ocupaţie pentru milioane de braţe costă atât individul, cât şi naţiunea, care astfel ar avea pierderi foarte mari în bugetul ţării.

O altă consecinţă nefastă a marii industrii, în cea mai mare proporţie străină, ar fi ruinarea morală a populaţiei prin învăţarea acesteia cu luxul şi desfrâul, îndepărtarea de muncă şi obţinerea de către alţii a profiturilor uriaşe, pe care ar putea să le obţină ţara noastră şi nu străinii.

George Bariţiu constată îndepărtarea ţăranului român de cultivarea plantelor industriale tradiţionale, materia primă necesară meşteşugurilor casnice. Nu cu mult timp în urmă, toate comunele şi orăşelele aveau în hotar cânepişti, unde fiecare cap de familie semăna cânepă de vară şi de toamnă pentru familia sa, femeia urmând „a o smulge, topi, usca, meliţa, peptena, hecela, peria, toarce, tortul a-l opări, a-l navadi, a-l ţese, pânza a o înălbi, a croi şi coase după calităţile ei pentru scopurile casei, a-şi pune în rezervă”, apoi din surplus să şi vândă[8]. Se cultiva şi inul, care la aceea vreme era foarte preţuit pentru pânza deosebită care rezulta după ţesut. De obicei preotesele se ocupau cu ţesutul şi vopsitul pânzei de in din care îşi croiau rochii foarte frumoase. Ele, ca toate femeile române, erau atât ţesătoare, cât şi croitorese şi artiste în cusături. Căci de la soţia celui din urmă plugar până la doamnele din saloane, era o cinste pentru femeia română să producă atât costumele, cât şi lucrurile din interiorul caselor. Din mâinile lor au ieşit adevăratele minuni care au făcut obiectul expoziţiilor etnografice organizate de ASTRA la Braşov în 1862 şi la Sibiu în 1881, la expoziţiile universale de la Paris sau Viena, care au uimit lumea prin diversitatea şi unicitatea modelelor expuse, a calităţii, delicateţii şi fineţii cusăturilor. Tot acestea au format patrimoniul primului muzeu românesc inaugurat la Sibiu în anul 1905. Dar schimbările survenite în plan social şi economic au afectat şi lumea satelor, ţăranii renunţând în proporţie tot mai mare la cultivarea şi prelucrarea acestor plante industriale.

Bariţiu afirma că în cadrul gospodăriilor, munca femeilor este poate cea mai importantă. Dacă femeile române ar produce pe zi lucruri de mână făcute în casă în valoare

[5] George Bariţiu, „Idei fugitive despre industria de casă şi industria mică”, în rev. *Transilvania*, nr. 19/1 oct. 1877, p. 227.
[6] *Ibidem*, nr. 20/15 oct. 1877, p. 229.
[7] *Ibidem*, nr. 19/1 oct. 1877, p. 227.
[8] George Bariţiu, „Portulu naţionale la poporulu nostru românu”, în rev. *Transilvania*, nr. 11-12 / 1-15 iunie, 1889, p.84.

BDD-A22031 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:47:45 UTC)

de numai 10 cruceri (25 centime), un milion de femei ar produce 10 milioane de cruceri, adică 100.000 de mii de florini sau 250.000 de franci[9]. Iar dacă ar lucra numai 30 de zile pe an, acestea ar câştiga pentru ele 3 milioane.

Prin aceste calcule simple, Bariţiu încerca să demonstreze ce avantaje economice ar avea familiile care ar practica meşteşugurile casnice, fapt care ar duce implicit la îmbunătăţirea condiţiilor de trai şi la ridicarea calităţii vieţii. De aceea, el îndemna femeile române să continue confecţionarea pieselor de îmbrăcăminte populară şi a lucrurilor de interior, care pe piaţa oraşelor aveau o mare valoare, acestea fiind achiziţionate de unii comercianţi de la ţărani şi apoi vândute pe preţuri uriaşe în prăvăliile de la oraşe. Dar dincolo de aspectul pur financiar, aceste obiecte aveau o uriaşă încărcătură naţională şi istorică, modelele acestora fiind transmise din generaţie în generaţie cu sfinţenie, constituind o moştenire culturală şi artistică cu rădăcini antice, chiar de la strămoşii noştri daci. De aceea, producerea lor şi transmiterea generaţiilor tinerea tainelor meşteşugului ţesutului, croitului şi cusutului era nu numai o obligaţie familială, ci şi o datorie naţională. Femeile române, aidoma preoteselor antice, aveau sarcina şi menirea sacră de a transmite peste timp şi dincolo de timp modelele ancestrale în care se regăseau adevăratele rădăcini ale poporului român.

Îndemnurile lui George Bariţiu pentru practicarea în continuare a meşteşugurilor casnice au şi o mare încărcătură naţională şi identitară. El afirma că „Nu aştept ca să ne preparăm în familie toate lucrurile necesare în viaţă; doresc numai ca să învăţăm a ne folosi de tot timpul pus nouă de Dumnezeu la dispoziţie, a-l capitaliza pentru noi şi pentru descendenţii noştri în decursul tuturor secolelor”[10].

Bibliografie
Cărţi

NETEA, Vasile, „George Bariţiu. Viaţa şi opera”, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1966

BODA, Gherghina, „G. Bariţ – precursor al muzeografiei româneşti din Transilvania”, în *Anuarul Institutului de Istorie „G. Bariţ” Cluj-Napoca*, nr. XLIV/2005

Periodice

Transilvania, nr. 19/1 oct. 1877
Transilvania, nr. 20/15 oct. 1877
Transilvania, nr. 11-12 / 1-15 iunie, 1889

[9] *Ibidem.*
[10] George Bariţiu, „Idei fugitive despre industria de casă şi industria mică”, în rev. *Transilvania*, nr. 20/15 oct. 1877, p. 230.

BDD-A22031 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:47:45 UTC)